

Η ΣΕΜΙΝΑΡΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σύντομες σημειώσεις

Χαρακτηριστικά της σεμιναριακής εργασίας:

- Πρόκειται για το «προϊόν» έρευνας που έχει προηγηθεί.
- Δηλαδή, στηρίζεται σε επιχειρήματα, τα οποία έχουν αποδειχθεί με τεκμηρίωση, με τις παραπομπές (ή αλλιώς, αναφορές).
- Το κείμενο ακολουθεί μια αυστηρή, λογική δομή.
- Η ανάπτυξη του θέματος είναι μεθοδική και αντικειμενική.

Τα στάδια της εργασίας:

1. Η έρευνα της βιβλιογραφίας και η συλλογή του υλικού
2. Η συγγραφή της εργασίας
3. Η παρουσίαση της εργασίας

1. Έρευνα. Πού και πώς βρίσκουμε το υλικό;

Εκτός από τη βιβλιογραφία, που μας έχει ήδη δοθεί από τον/τη διδάσκοντα/διδάσκουσα, μπορούμε να κάνουμε έρευνα, επίσης:

- Στον ηλεκτρονικό κατάλογο των βιβλιοθηκών στον «opac» (=open public access catalogue). Π.χ. βλ. <https://uoa-opac.seab.gr/>

Κατά την αναζήτηση χρησιμοποιούμε «λέξεις – κλειδιά» και λογικούς τελεστές (and / or / and not)

- Στους καταλόγους αρχείων, σε φυσική ή ηλεκτρονική μορφή.

Προσοχή: Χρήσιμη είναι επίσης η Βιβλιογραφία των μονογραφιών και άρθρων που έχουμε ήδη διαβάσει)

2. Συγγραφή της εργασίας

Βασική προϋπόθεση: Ακολουθούμε συγκεκριμένη **ΔΟΜΗ** κατά τη συγγραφή της εργασίας

Δομή της εργασίας:

- **Τίτλος**
(Ο τίτλος αναγράφεται στο εξώφυλλο της εργασίας. Συμπληρώνουμε επίσης εκεί απαραίτητες πληροφορίες: όνομα, αρ. μητρώου, εξάμηνο, μάθημα, διδασκων/ουσα, ακαδημαϊκό έτος και εξάμηνο, τμήμα και ίδρυμα)
- **Πίνακας περιεχομένων** (Συμπληρώνονται στο τέλος -ή αυτόματα από τις εντολές του Word)
- **Πρόλογος:** Λίγα λόγια για το θέμα της εργασίας. Π.χ., σπουδαιότητα, γιατί το διάλεξα, δυσκολίες, κυριότερες πηγές. (Συνήθως συμπληρώνεται κι αυτός στο τέλος.)

- **Εισαγωγή:** Το γενικότερο πλαίσιο της παρουσίασης. Μπορεί να είναι μια αναφορά στο χρονικό ή/και το τοπικό πλαίσιο του θέματος. (Μερικές φορές την γράφουμε ή την συμπληρώνουμε στο τέλος)

Ανάλογα με τις απαιτήσεις του διδάσκοντος/της διδάσκουσας, κάποιες φορές μας ζητούν ξεχωριστό Πρόλογο και Εισαγωγή, άλλες φορές μόνο Εισαγωγή.

- **Ανάπτυξη κυρίου μέρους** (με επιμέρους ενότητες και κεφάλαια)
- **Συμπεράσματα**
- **Πηγές και Βιβλιογραφία** (υποχρεωτικά)
- **Παράρτημα** (προαιρετικά)

Προσοχή: Κάποιες φορές ο Πρόλογος παραλείπεται, ως ξεχωριστή ενότητα, και το περιεχόμενό του το ενσωματώνουμε στην Εισαγωγή.

Μέθοδοι ανάπτυξης και ανάλυσης του κύριου μέρους της εργασίας

Χρησιμοποιούμε κάποιες από τις παρακάτω μεθόδους, για να αναπτύξουμε το κύριο μέρος της εργασίας:

- Ορισμό
- Περιγραφική παρουσίαση
- Διαίρεση (μορφές, κατηγορίες, διευκρινίσεις, εξαιρέσεις)
- Αφηγητική παρουσίαση
- Ανάλυση διαδικασίας / στάδια
- Σύγκριση και αντίθεση
- Αιτιολόγηση, παρουσίαση σκοπών και αποτελεσμάτων

Ένας **πρακτικός οδηγός** για να αναπτύξουμε ένα θέμα είναι να ψάχνουμε απάντηση σε ερωτήσεις, όπως:

- Ποιος, ποια, ποιο; Τι;
- Πότε; Πού;
- Πώς; Πόσο;
- Ποιες υποδιαίρεσεις ή μορφές παρουσιάζει;
- Ποιες οι ομοιότητες ή οι διαφορές;
- Γιατί; Για ποιο σκοπό; Με ποιο αποτέλεσμα;

Υποσημειώσεις και παραπομπές

Χρησιμοποιούμε «παραπομπές» για να «τεκμηριώσουμε» όσα γράφουμε, να δώσουμε δηλαδή στον αναγνώστη της εργασίας μας τη δυνατότητα να επαληθεύσει τις πληροφορίες που παραθέτουμε στην εργασία μας. Με τις παραπομπές ενημερώνουμε από πού αντλήσαμε την πληροφορία μας, από τη βιβλιογραφία ή τυχόν κάποια πηγή.

Εισάγουμε παραπομπές ή υποσημειώσεις σε κείμενο Word ως εξής: Επιλέγω το σημείο στο κείμενο, όπου θέλω να εισάγω την παραπομπή, επιλέγω την καρτέλα «Αναφορές» και μετά επιλέγω «Εισαγωγή υποσημείωσης». Αν δεν μου βγάλει αυτόματα την παραπομπή στο κάτω μέρος της σελίδας, ανοίγω το βελάκι από το μενού και το επιλέγω. Προτιμούμε αυτόν το τύπο στις εργασίες μας κι όχι όλες τις παραπομπές μαζί στο τέλος, όπως σε κάποια βιβλία, γιατί μπορούμε να τις διαβάζουμε πιο εύκολα.

Με τις υποσημειώσεις μπορούμε να προσθέτουμε στο κάτω μέρος της σελίδας «παρενθετικά» ένα σχόλιο ή μια πληροφορία, που δεν θέλουμε να την συμπεριλάβουμε στο κανονικό κείμενο της εργασίας.

Παράδειγμα κειμένου:

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών ιδρύθηκε στις 3 Μαΐου 1837 από τον πρώτο μονάρχη του νεοσύστατου ελληνικού κράτους ως «Οθώνειον» ή «Πανεπιστήμιον του Όθωνος», παίρνοντας το όνομα του ιδρυτή ηγεμόνα και διατηρώντας το έως την έξωσή του.¹ Η αποστολή του νεογέννητου ιδρύματος, επιστημονική και εθνική, ήταν βαριά. Η ίδρυσή του σκόπευε βασικά να καλύψει τις επείγουσες ανάγκες του νεοσύστατου κράτους για διοικητικά και επιστημονικά στελέχη. Εκτός από αυτό, απόλυτα συνειδητά, μαζί με τον επιστημονικό του ρόλο, προορίστηκε να διαμορφώνει και ιδεολογία σε σύμπνοια με τις εθνικές διεκδικήσεις, και να αποτελεί έναν από τους κύριους αγωγούς διάδοσής της σε όλο τον ελληνισμό και ιδιαίτερα στον «αλύτρωτο».²

¹ Μετά την έξωση του Όθωνα, ονομάστηκε «Εθνικόν Πανεπιστήμιον». Με τον «Πανεπιστημιακό Οργανισμό» του 1911, για να μπορέσει να εισπράξει το κληροδότημα του Ιωάννη Δομπόλη και τηρώντας όρο της διαθήκης του, χωρίστηκε τυπικά στα δύο, σε «Εθνικό» και σε «Καποδιστριακό» Πανεπιστήμιο. Με τον «Πανεπιστημιακό Οργανισμό» του 1922 επανενώθηκε και απέκτησε το σημερινό του όνομα.

[Εδώ έχουμε μια υποσημείωση με μια πληροφορία που δεν θέλουμε να τη βάλουμε στο κείμενο, γιατί θα διακόψει τη ροή της αφήγησης.]

² Κ. Θ. Δημαράς, «Ιδεολογήματα στην αφετηρία του ελληνικού πανεπιστημίου», στο *Πανεπιστήμιο: Ιδεολογία και Παιδεία. Ιστορική Διάσταση και Προοπτικές*, Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, τ. Α', σ. 43-54. Επίσης, Κώστας Λάμπας, *Πανεπιστήμιο και φοιτητές στην Ελλάδα κατά το 19ο αιώνα*, Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας - Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, ΚΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2006, σ. 99-132.

[Σε αυτή την υποσημείωση έχουμε βάλει δύο παραπομπές σε έργα που διαβάσαμε, σε ένα άρθρο και μια μονογραφία/αυτοτελές έργο. Στην πρώτη περίπτωση συμπληρώσαμε και τις σελίδες του βιβλίου, όπου βρίσκεται η πληροφορία που πήραμε. Το άρθρο, στο οποίο παραπέμψαμε, περιέχεται εδώ όχι σε περιοδικό, αλλά σε «συλλογικό τόμο». Παραπέμπουμε όπως για τα περιοδικά]

Βιβλιογραφία

Στην ενότητα «ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ», στο τέλος της εργασίας, παραθέτουμε αλφαβητικά τις μονογραφίες και τα άρθρα που διαβάσαμε και χρησιμοποιήσαμε κατά τη συγγραφή της. Μονογραφίες και άρθρα καταχωρούνται με διαφορετικό τρόπο. Ο τρόπος καταχώρισής τους, ωστόσο, εξαρτάται από το «στυλ» βιβλιογραφίας (λέγεται αλλιώς και «σύστημα βιβλιογραφικών αναφορών»), το οποίο μας έχει υποδειχθεί να ακολουθήσουμε.

Παραδείγματα Βιβλιογραφίας:

- Αγαπητίδης, Σωτήριος, «Η Οικονομική Επιστήμη εις την Ελλάδα κατά την πεντηκονταετίαν 1921-1970», *Αρχείο Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών*, τ. 51 (1971), σ. 255-283.
(πρόκειται για άρθρο στο περιοδικό *Αρχείο Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών*)
- Δημαράς, Κ. Θ, *Εν Αθήναις τη 3 Μαΐου 1837. Μελέτη ιστορική και φιλολογική*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1987.
(πρόκειται για μονογραφία)
- Καρακατσούλη, Άννα, «Διεθνείς σχέσεις και ακαδημαϊκή κοινότητα: οι επίτιμοι διδάκτορες του Πανεπιστημίου Αθηνών (1912-1941)», *Τα Ιστορικά*, τχ. 36, Ιούν. 2002, σ. 129-164.
(πρόκειται για άρθρο στο περιοδικό *Τα Ιστορικά*)
- Ράσης, Σπύρος, *Τα Πανεπιστήμια χθες και σήμερα. Συμβολή στην ιστορία της Εκπαίδευσης: Η Αγγλοσαξωνική εμπειρία*, Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση, 2004.
(πρόκειται για μονογραφία)

Στην περίπτωση των άρθρων γράφουμε και τον αριθμό των σελίδων του περιοδικού, στο οποίο περιέχονται (ή του συλλογικού τόμου).

Συντομογραφίες: σ. (σελίδα ή σελίδες), τ. (τόμος), τχ. (τεύχος).

Εκτός από το κείμενο, μπορούμε να προσθέσουμε στην εργασία μας και άλλα στοιχεία:

- «εικόνες» (φωτογραφίες, χάρτες, έγγραφα, κατόψεις μνημείων κλπ.)
- «γραφήματα» (υπάρχει διαθέσιμο εργαλείο του Word)

Μπορούμε να τα βάλουμε μέσα στο κείμενο ή σε Παράρτημα, στο τέλος της εργασίας.

Προσοχή: Δεν βάζουμε στοιχεία άσχετα με το θέμα της εργασίας.

Για προσθήκη Εικόνας στο κείμενο:

Επιλέγω με το βελάκι το σημείο του κειμένου όπου θέλουμε να εισάγουμε την εικόνα. Ανοίγουμε την καρτέλα του Word «Εισαγωγή». Κατόπιν επιλέγουμε «Εικόνα», επιλέγουμε το σχετικό αρχείο από τους φακέλους και κατόπιν εισάγουμε την εικόνα.

Μετά την εισαγωγή της εικόνας, μπορούμε να κάνουμε μορφοποιήσεις. Επιλέγουμε την εικόνα και ψηλά στο μενού εμφανίζεται η επιλογή «Εργαλεία εικόνας – μορφοποίηση». Επιλέγεις «μορφοποίηση» και μπορείς να πειραματιστείς με ως προς τη θέση της εικόνας μέσα στο κείμενο ή ως προς την αισθητική της.

Ως παράδειγμα έχω χρησιμοποιήσει παρακάτω μια φωτογραφία του Κωστή Παλαμά, από τη συλλογή «Νεοελληνική εικονιστική προσωπογραφία», του ψηφιακού αποθετηρίου «Πανδέκτης», του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

Κωστής Παλαμάς (1859-1943)

<http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/598>

Οι εικόνες στην εργασία μας χρειάζονται και **λεζάντες**. Επιλέγουμε την καρτέλα «Αναφορές» και μετά «Εισαγωγή λεζάντας». Όπου έχουμε ήδη επιλέξει με το βελάκι, εκεί θα μπει και η λεζάντα. Δηλώνουμε επίσης από που προέρχεται η εικόνα.

3. Παρουσίαση

- Αν μας έχει ζητηθεί να παρουσιάσουμε την εργασία μας με τη χρήση του power point, στις καρτέλες παρουσιάζουμε **επιγραμματικά** τα κύρια σημεία της, με σύντομες φράσεις. Μπορούμε να συμπληρώσουμε το περιεχόμενο προφορικά.
- Συμπληρώνουμε με εικόνες, χάρτες ή γραφήματα, αναλόγως το θέμα.
- Βοηθάει πολύ, αν έχουμε κάνει προηγουμένως μια πρόβα της παρουσίασης μπροστά σε οικείο κοινό.

Καλή επιτυχία!